

Austatud lugeja!

9.–10. oktoobril 2003 Tartus toimunud Õigusteadlaste päevade avasõnavõttudest jäi kõlama üleskutse teha juristkonna hääl ühiskonnas selgemini kuuldavaks. Kas see hääl on siis tõesti nii vaikne, et selle nõrkusele on vaja tähelepanu juhtida ja sellele häälele julgust juurde anda?

Kohtud ei ole kartnud teha ühiskonna jaoks tundlike küsimustes olulisi otsuseid. Mainida võib siinkohal näiteks kohalike valimisliitude keelustamise põhi-seadusvastaseks tunnistamist, samuti maksunõude intressi seaduslikkuse küsimuses tehtud otsust, millega Riigikohus pälvis aasta 2002. kõige ette-võtjasõbralikuma institutsiooni tiitli. Kahtlemata mõjutasid need, aga ka paljud teised kohtulahendid oluliselt kogu Eesti ühiskonda ja kinnistasid õigusriigi põhimõtte üldist kehtivust. Et kohtud ei menetle asju omal initsiatiivil, vaid keegi peab probleemi esmalt kohtu ette viima, siis ei saa ka öelda, et advokaadid-juristid hoiduksid ühiskondlikult tundlikest küsimustest. Arvestades, et riigi-ja kohaliku omavalitsuse erinevates asutustest töötab palju juriste, kelle igapäevatöök on erinevate eelnõude väljatöötamine ja oluliste otsuste langetamine, ei ole juristkonna roll ka halduses mitte väike. Kas nendest rollidest on ühiskonna jaoks ikka veel vähe?

Tõenäoliselt küll. Kõik loetletud rollid on seotud juristide tööülesannetega. Õigusteadlaste päeval kutsuti juriste üles mitte ainult oma tööd hästi tegema, vaid olema ka ühiskondlikult aktiivsed, seistes hea nii juristkonna kui ka kogu ühiskonna huvide eest. Kui esimene neist tähendab eelkõige ühishuvi välja-selgitamist ja head lobi-tööd, siis teine eeldab sotsiaalset südametunnistust. Teadmised, kuidas käitub ühiskond ja inimene selles, millised on ühiselu reeglid, on juristidel olemas, argumenteerimisoskus samuti. Puudu jääb vaid soovist maailma parandada. Ehk teiste sõnadega – tahtest poliitikas osaleda.

Nagu märkis Õiguskantsler oma selleaastases ettekandes Riigikogule 25. septembril, on tänapäevase õiguspõhise kohaselt loobunud õiguse ja poliitika vahelise piiri täpsest tõmbamisest. Sellest hoolimata süüdistati Õiguskantslerit poliitikasse sekkumises nii möödunud aastal, kui kõne all oli koolivägivalla temaatika, kui ka sel aastal, kui mõnigi kuulaja luges Õigus-kantsleri ettekandele Riigikogus järgnenud diskussioonist välja Õiguskantsleri seisukohavõtu vaesuse põhiseadusvastasuse kohta. Ka Riigikohus ei ole poliitikasse sekkumise süüdistustest pääsenud. Seejuures on ilmne, et ei Riigikohus ega Õiguskantsler pole neid süüdistusi n-ö ära teenides käitunud oma huvist lähtuvalt.

Võib ju küsida, et kuidas saakski juristide hääl või üldse kellegi hääl ühiskonnas kõlama jääda, kui ühiskonnaelu parandamine kuulub poliitikute ainupädevusse. Selleks oleks siis vaid üks võimalus: rohkem juristiharidusega inimesi peaks minema professionaalsesse poliitikasse (mis juristide väljaõppe laadi arvestades ei oleks kindlasti mitte halb). Siis ei ole nad aga enam juristid, vaid on juristi-haridusega poliitikud. Kuid ühiskonna jaoks olulised küsimused ei ole vaid professionaalse poliitika pärusmaa. Ja kui nad praegu seda on, ei ole see mitte niivõrd poliitikute süü, kui võrd meie kõigi passiivsuse, individualism ja mugavuse tagajärg. Lootus saada ära kuulatud on vaid sellel, kes kaasa räägib ja oma arvamuse välja ütleb. Igast üksikust häälest eraldi võib aga väheseks jääda.

Katrin Prükk